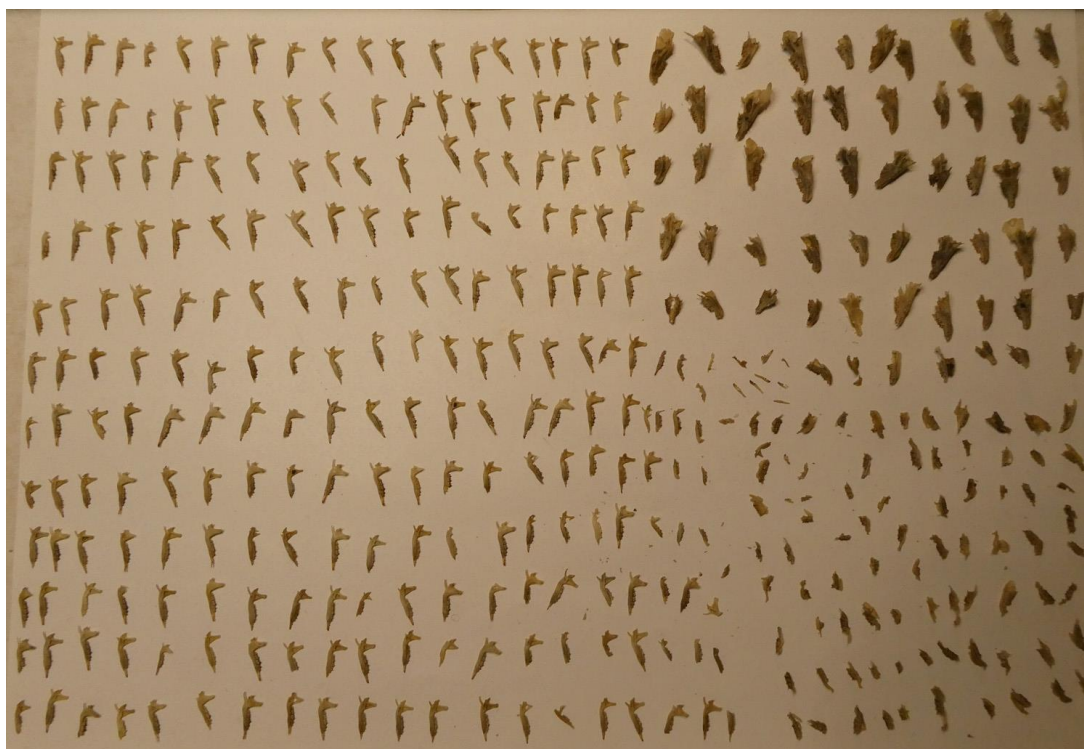

Sabima kartleggingsnotat 5-2018

Kartlegging av smågnagere og spissmus i Finnmark og Nordland 2018

Av Georg Bangjord og Jan Obuch

Underkjever og skalledeler fra spissmus fra en perleuglekasse etter endt hekking.

KARTLEGGING AV SMÅGNAGERE OG SPISSMUS I FINNMARK OG NORDLAND

SAMMENDRAG

Prosjektet ble gjennomført som planlagt med sjekk av samtlige perleuglekasser i Finnmark (115 stk.) og Nordland (45 stk.). Det resulterte i materiale fra fire hekkinger i Finnmark (alle fra Alta) og seks hekkinger i Nordland.

Det innsamla kassesubstratene er vasket og sortert. De ferdige analysene med bestemming av beinmaterialet, har resultert i til sammen 737 individ av småpattedyr fordelt på fire arter spissmus og fem arter smågnarere (jf. tabell 1). Resultatene utgjør til sammen 44 artsobservasjoner av småpattedyr fordelt på ti lokaliteter og ni arter. Disse er lagt inn i artsobservasjoner under SABIMA sitt prosjekt.

I 2018 ble det oppført ti nye kasser i Nordland og fire i Finnmark. Slik at det samlede antall kasser som inngår i prosjektet er nå på 174 kasser. I tillegg er det dialog med andre eiere av kasser i både Nordland og Finnmark, slik at eventuelle hekkinger i disse vil også bli tilgjengelige for analyse av byttedyr.

Emneord: Smågnagerer, spissmus, Nordland, Finnmark

STATUS FOR PROSJEKTET

Tilslag og status for perleuglekassene

Alle kassene som er oppført i løpet av de siste tre åra, ble sjekket i løpet av 2018. I Finnmark var det ikke hekking i noen av kassene i Pasvik (27stk.), Tana/ Karasjokk/ Anarjokka (25 stk.) eller Porsanger (20 stk.). I Alta som synes å ha en mer stabil forekomst av perleugloe, var det hekking i fem av 42 kasser.

I Nordland var det perleuglehekking i tre av de 30 kassene som ble oppført høsten 2017. To av disse hekkingene var vellykket og resulterer i et verdifult materiale av småpattedyr. Ut over dette ble det innhentet materiale fra to kasser i Nordland som ikke er en del av de kassene som prosjektet oppførte i 2017. Til sammen 45 kasser i Nordland ble sjekket denne høsten. Det arbeides videre med å få hånd om ytterligere fem hekkinger i andre kasser i Nordland som ikke er en del av prosjektet. I løpet av 2018 ble det oppført ti nye perleuglekasser i Nordland og fire i Finnmark. Således er det pr.dd. 72 egne kasser (knyttet spesifikk til dette prosjektet) i Finnmark og 39 i Nordland.

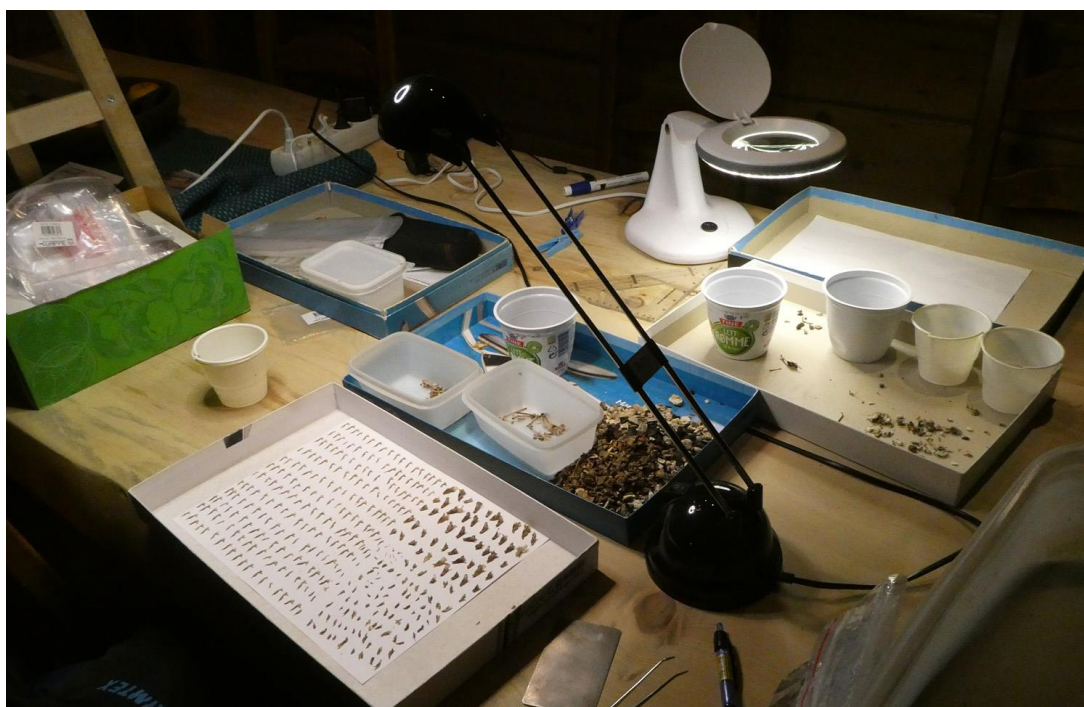
Det var bunnår for smågnagere i 2017 og ingen hekking av perleugle i noen av kassene i Finnmark. Det lå en foreventing om et godt tilslag av perleugle denne sesongen, siden det var signaler om en viss økning i smågnagersituasjonen vårvinteren 2018. Det slo ikke til og det ble kun fem hekkinger i Alta. I Nordland ble det oppført 30 kasser høsten 2017. I disse var det tre hekkinger av perleugle i 2018, hvorav to vellykkede. I tillegg er det innhentet kassesubstrat etter vellykka hekking i to kasser utefor prosjektet i Nordland. I løpet av høsten 2018 er det registrert en betydelig oppgang i smågnagerbestanden. Hvis denne utviklingen holder seg til neste sommer, vil det etter alt å dømme bli et god hekkeår for perleugle i studieområdet.

Bakgrunn

Gjennom analyser av reirsubstrat i etterkant av vellykkede perleuglehekkinger, er det vanligvis et betydelige antall beinrester etter spissmus og smågnagere i reirsubstratet. Prosjektet har så langt gitt et vesentlig kunnskapsløft på status og forekomst av småpattedyr i Trøndelag. Nå i dette tilfelle er fokuset rettet mot Finnmark og Nordland, hvor prosjektet har oppført over 115 perleuglekasser (de siste tre årene), samt etablert et samarbeid med andre som har til sammen omkring 70 kasser i de to fylkene. Prosjektet vil pågå i omtrent tre nye sesonger, for å kunne innhente tilstrekkelig med data til å kunne sammenstille status og forekomst av småpattedyr i de furuskogskledde områdene i Finnmark, samt en sør-nord gradient av forekomst av småpattedyr i Nordland i håp om bl.a. å kunne finne mer nøyaktig sørgrense for rødmus, samt avdekke eventuelle flere forekomster av lappspissmus og knøttspissmus i Nordland. Prosjektet har så langt funnet sistnevnte art både i Finnmark og Nordland.

Gjennom samarbeid med Jan Obuch fra Slovakia som er en av de fremste på analyser av bein i Europa, er det drevet systematisk kartlegging av småpattedyr gjennom analyser av reirsubstrat og gulpeboller fra primært kattugle, perleugle og hubro de siste ni åra. Dette arbeidet har gitt et betydelig kunnskapsløft på diett hos nevnte uglearter og samtidig et bedre bilde av forekomst og utbredelse av småpattedyr. Samarbeidet med Jan er hovedårsaken til at det er mulig å drive betydelig innsamling av materiale, siden han står for selve bestemmelsene av bein materialet og det blir en meget effektiv fordeling av arbeidet.

Resultater

Til sammen 160 perleuglekasser ble sjekket dette året. Disse er henholdsvis fordelt med 115 kasser i Finnmark og 45 kasser i Nordland. Det resulterte i materiale fra fire hekkinger i Finnmark (alle fra Alta) og seks hekkinger i Nordland i 2018.

Det innsamla kassesubstratene er vasket og sortert. De ferdige analysene med bestemming av beinmaterialet, har resultert i til sammen 737 individ av småpattedyr fordelt på fire arter spissmus og fem arter smågnarere (tabell 1). Resultatene utgjør til sammen 44 artsobservasjoner av småpattedyr fordelt på ti lokaliteter og ni arter. I tillegg ble det registrert til sammen 29 fugler som byttedyr i perleuglekassene.

Tabell 1. Resultater av analysene fra ti perleuglekasser i Finnmark og Nordland i 2019. Røde kolonner er kasser med misslykka hekking og grønne kolonner er kasser med vellykka hekking.

Art / lokalitet	Finnmark				Nordland						Sum
	Transfarelv, Alta	Jøraholmen, Alta	Ravsbotn, Alta	Englandsskogen, Alta	Kiskvatnet, Bodø	Lona, Hattfjelldal	Krokstrand, Rana	Engan, Saldal	Nestby, Saltdal	Aspfjordbekken, Sørfold	
Krattspissmus	4	31	26	71	1	22	5	1	10	10	181
Dvergspissmus										1	1
Vannspissmus						2					2
Lappspissmus		9		7							16
Klatremus					1	32	13	9	3	13	71
Rødmus		13		6							19
Gråsidemus	3	54	37	12		2	27		2	27	164
Markmus	2	56	24	65	2	76	43	2	1	1	272
Fjellmarkmus	2	3	5	1							11
Pattedyr totalt	11	166	92	162	4	134	88	12	16	52	737
Fugl totalt	2	6	7	1	5	1	2	2	3	0	29
SUM	13	172	99	163	9	135	90	14	19	52	766

Takksigelser

Det rettes en takk til SABIMA som har gitt støtte til prosjektet ved å dekke mesteparten av reiseutgiftene. Videre en takk til Ken Gøran Uglebakken for et verdifullt bidrag fra Alta, Johan Åge Asphjell for materiale fra to kasser i Saldalen og Håvard Eggen for tilgang til eb av hans kasser i Bodø. Likeledes til Ingar Jostein Øien, Tommas Årvåk og Risto Karvonen for utsjekk av et utvalg av kassene i Porsanger- og Karasjokfeltet. Jan Obuch deltok med sjekk av alle kassene i Pasvikdalen, samt et utvalg av kassene i Tanadalen og har gjort alle beinanalysene. Georg Bangjord har ledet prosjektet og har stått for det meste av innsamlingen av kassesubstrat, vasking og sortering av bein.

